

Seçilmiş OECD Ülkelerinde Ekonomik Büyüme, Eşitsizlik ve Yeniden Dağılım Arasındaki İlişki: Panel Eşbütünleşme ve Asimetrik Nedensellik Analizinden Elde Edilen Kanıtlar*

(Araştırma Makalesi)

The Relationship Between Economic Growth, Inequality and Redistribution in Selected OECD Countries: Evidences From Panel Cointegration and Asymmetric Causality Analysis

Doi: 10.29023/alanyaakademik.1071258

Hatice ÇETİN

Yüksek Lisans Mezunu, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Ekonometri ABD,
cetinhtc8@gmail.com
Orcid No: 0000-0003-1620-9645

Tuğba AKIN

Doç. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi, Ekonometri Bölümü,
tuğba.akin@adu.edu.tr,
Orcid No: 0000-0002-1132-388X

Bu makaleye atıfta bulunmak için: Çetin, H., & Akin, T. (2022). Seçilmiş OECD Ülkelerinde Ekonomik Büyüme, Eşitsizlik ve Yeniden Dağılım Arasındaki İlişki: Panel Eşbütünleşme ve Asimetrik Nedensellik Analizinden Elde Edilen Kanıtlar. *Alanya Akademik Bakış*, 6(3), Sayfa No.2647-2665.

ÖZET

Anahtar kelimeler:
Gelir eşitsizliği,
Yeniden dağılım,
Ekonomik Büyüme,
Asimetrik Nedensellik

Makale Geliş Tarihi:
10.02.2022
Kabul Tarihi:
20.06.2022

Bu çalışmada, seçili OECD ülkelerinde ekonomik büyüme, eşitsizlik ve yeniden dağılım ilişkisi 1987-2018 dönemi için panel eşbütünleşme ve Panel Hatemi-J asimetrik nedensellik analiz yöntemleri ile incelenmektedir. Yapısal kırılmalı panel eşbütünleşme (Westerlund ve Edgerton, 2008) testi sonuçlarına göre değişkenlerin uzun dönemde birlikte hareket ettiği tespit edilmiştir. Eşbütünleşme tahmincileri Ortalama Grup Dinamik En Küçük Kareler (DOLSMG) yöntemi ile analiz edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre söz konusu ülkelerde ekonomik büyüme ile gelir eşitsizliği arasında negatif bir ilişki, ekonomik büyüme ve yeniden dağılım arasında ise pozitif bir ilişki bulunmaktadır. Asimetrik nedensellik sonuçlarına göre ise gelir eşitsizliğinde meydana gelen negatif bir şok ekonomik büyümede pozitif bir şoka neden olurken, yeniden dağılımda meydana gelen pozitif bir şok ekonomik büyümede negatif bir şoka neden olmaktadır.

ABSTRACT

In this study, the relationship between economic growth, inequality, and redistribution in selected OECD countries is examined by panel cointegration

* Söz konusu çalışma Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Ekonometri Anabilim Dalında tamamlanan, 2021-YL- 169 numaralı "Eşitsizlik, Yeniden Dağılım ve Ekonomik Büyüme: OECD Ülkeleri ve Türkiye Karşılaştırması" başlıklı Yüksek Lisans tezinden türetilmiştir.

Keywords:
Income Inequality,
Redistribution,
Economic Growth,
Asymmetric Causality.

and Panel Hatemi-J asymmetric causality analysis methods for the period 1987-2018. With respect to the results of the structural break panel cointegration (Westerglund & Edgerton, 2008) test, it has been determined that the variables have co-movement in the long run. The cointegration estimators are analyzed using the Mean Group Dynamic OLS (DOLSMG) method. According to the findings, there is a negative relationship between economic growth and income inequality, and a positive relationship between economic growth and redistribution in those countries. As regards the asymmetric causality results, a negative shock in income inequality has caused a positive shock in economic growth, while a positive shock in redistribution causes a negative shock in economic growth.

1. GİRİŞ

Eşitsizlik tartışmaları geçmişten bu yana gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkelerin çözüm bulmaya çalıştığı sosyo-ekonomik bir sorun olmuştur. Özellikle sanayi devriminden bu yana artan bir eğilim sergileyen eşitsizlik, dış ticaret, üretim, finans ve yatırım piyasalarında gerçekleşen değişimler ile tüm ülke ekonomilerinin iç ve dış değişkenlerinin aynı ritimde gelişim göstermesi gerektiğini düşünen Kuznets'in "dengeli büyüme" hipotezinin doğruluğundan şüphe edilmesine neden olmuştur (Piketty, 2013). Artan gelir eşitsizliği ile birlikte toplum içinde adaletli gelir dağılımında yaşanan sorunlar; ekonomi literatüründe yeniden dağılım unsurlarının etkinliğinin tartışılmasına neden olmaktadır. Ülkeler yeniden dağılım unsurlarını kullanarak gelir eşitsizliğini dengelemeye çalışmaktadır. Gelirin yeniden dağılımının toplumsal iki amacı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi ve en önemlisi, kişinin kendi iradesi dışında uğramış olduğu gelir kaybının en azından asgari geçimlik düzeyine yükseltilmesi iken ikincisi, toplumda oluşan gelir adaletsizliğinin önüne geçilmesidir (Tinbergen, 1975: 145). Ülkelerin ekonomik büyümelerinin sürdürülebilir ve dengeli olabilmesi için yeniden dağılım ve gelir adaleti etkin rol oynamaktadır.

Gelir eşitsizliğinin daha yüksek ve sürdürülebilir büyümeyi teşvik ettiğine dair literatürde yaygın bir görüş bulunmaktadır (Kaldor, 1957; Feldstein, 1998; Forbes, 2000). Ancak bu durum üretimin önemli faktörlerinden olan fiziksel sermaye ile beşeri sermayenin görece getirisine bağlıdır (Galor ve Moav, 2004). Eğer fiziksel sermayenin getirisi beşeri sermayeye göre daha yüksek ise; gelir eşitsizliği, yüksek gelir grubunun yatırım potansiyeli sebebiyle ekonomik büyümeyi olumlu etkileyebilmektedir. Diğer taraftan gelir eşitsizliği beraberinde sosyal ve politik istikrarsızlığı da getirmekte ve bu durum belirsizliği artırarak yatırımları azaltabilmektedir (Alesina ve Perotti, 1996). Bu durumda gelirin dengesiz dağıldığı toplumlar, gelir eşitsizliğini azaltmak için mali sistem aracılığıyla yeniden dağılım unsurlarının devreye sokmakta ve yeniden dağılım unsurları dolaylı veya doğrudan ekonomik büyümenin azalmasına neden olabilmektedir (Berg vd., 2018: 260). Örneğin eşitsizliği azaltmak için uygulanan yüksek vergiler ve sübvansiyonlar yatırımcıyı ve beşeri sermayenin çalışma arzusunu olumsuz etkileyebilmektedir. Ancak artan vergiler ile yoksullara fayda sağlayan eğitim ve sağlık harcamalarını içeren kamu yatırımları finanse ediliyor ise bu durum yoksulların refahını arttıracak ve gelir adaleti ile ekonomik büyüme sağlanabilecektir. Ancak söz konusu kamu harcamaları gelir yaratıcı unsurlar yerine, özellikle ulusal tasarrufu az olan ülkelerde olduğu gibi ilave borçlanma ve para basma gibi finansman kaynakları ile sağlanıyor ise bu durum uzun vadede ekonomik daralma ve enflasyonist baskı ile sonuçlanabilmektedir.

Bu çalışmada bu tartışma konularından yola çıkılarak gelecekte hedeflenen ekonomik büyüme rakamlarına ulaşabilmek için giderek artan gelir eşitsizliği ve yeniden dağılım unsurları ne

yönde etkili olacaktır sorusuna cevap bulmak amaçlanmıştır. Bunun için çalışmada seçilmiş OECD (Avustralya, Kanada, Kolombiya, Danimarka, Finlandiya, İrlanda, İsrail, Meksika, Yeni Zelanda, Norveç, Türkiye ve Birleşik Krallık) ülkelerine ait 1987-2018 yıllı verileri kullanılarak eşitsizlik, yeniden dağılım ve ekonomik büyüme arasındaki ilişki yapısal kırılmalı panel eşbütünleşme ve asimetrik nedensellik analiz yöntemleri ile araştırılmıştır. Ülke seçimi yapılırken aynı döneme ait veri setine sahip ülkeler tercih edilmiştir. Bu çerçevede çalışmanın ikinci bölümünde; eşitsizlik, yeniden dağılım ve ekonomik büyümeye ilişkin teorik ve ampirik literatür incelenmiştir. Üçüncü ve dördüncü bölümde; ekonometrik analize yer verilmiş ve elde edilen tahmin sonuçları raporlanmıştır. Sonuç ve öneriler ile çalışma tamamlanmıştır. Çalışmanın, incelenen konu ve kullanılan analiz yöntemleri itibariyle literatüre katkı sağlayacağı ve elde edilen bulgular ile araştırmacıların dikkatini çekeceği değerlendirilmektedir.

2. TEORİK VE AMPİRİK LİTERATÜR ÖZETİ

Gelir eşitsizliği ve gelir dağılımı kavramları birbiriyle yakından ilgili kavramlar olmak ile birlikte aralarında önemli farklar bulunmaktadır. Gelir dağılımı, bir ekonomide belirli bir dönemde elde edilen gelirin, bireyler, hanehalkı, toplumsal gruplar ve üretim faktörleri arasındaki bölüşümünü ifade ederken¹; gelir eşitsizliği, bir ülkenin milli gelirinin o ülkenin vatandaşları, hane halkları ve toplumsal grupları arasında eşit dağıtılmaması olarak tanımlanmaktadır (Dinler, 2014:307). Kısacası gelir eşitsizliği, gelirin bireyler, toplumsal gruplar veya üretim faktörleri arasında orantısız dağıtılması olarak açıklanmaktadır (Todaro ve Smith, 2012:204-205). Gelir eşitsizliğini derecelendirmek iki temel ölçüt ile mümkündür: Lorenz Eğrisi ve Gini Katsayısı. Lorenz eğrisi, gelir dağılımdaki eşitsizliği veya eşitsizliğin oransal dağılımını grafiksel olarak gösteren geometrik bir yöntemdir. Gini katsayısı 0 ile 1 değer almakta ve tam eşitlik durumunda 0'a , mutlak eşitsizlik durumunda ise 1'e eşit olmaktadır.

Yeniden dağılım kavramı, üretime katılan üretim faktörleri arasında meydana gelen gelir bölüşümüne devletin çeşitli kamu araçları yoluyla müdahale ederek gelirin bölüşüm sürecinin yönünü değiştirmesi olarak ifade edilmektedir (Uysal, 2007:252; Kanberoğlu ve Oğuz, 2016:396-403; Teyyare ve Sayaner, 2018: 310-312). Ayrıca yeniden dağılımının toplumsal iki amacı bulunmaktadır. Bunlardan birincisi ve en önemlisi, kişinin kendi iradesi dışında uğramış olduğu gelir kaybının en azından asgari geçimlik düzeyine yükseltilmesi iken ikincisi, toplumda oluşan gelir adaletsizliğinin önüne geçilmesidir (Tinbergen, 1978: 145). Toplumsal adaletsizliğin giderilebilmesi için, devlet çeşitli şekillerde (vergiler, kamu harcamaları, fiyat politikaları ve sosyal güvenlik sistemi gibi) gelir dağılımına müdahalede bulunmaktadır. Bu müdahale araçlarının en bilinen örnekleri ise vergiler ve kamu harcamalarıdır.

Gelirin yeniden dağılım araçlarından biri olan vergilerin dolaylı veya dolaysız özellikler taşıması ve gelir grubuna göre artan/azalan veya sabit oranlı gibi unsurlar içermesi gelir eşitsizliğini olumlu ya da olumsuz etkileyebilmektedir. Örneğin; dolaylı/dolaysız vergilerin artmasının, alt gelir gruplarının gelir düzeyinde üst gelir gruplarının gelir düzeyine göre daha fazla azalmaya sebep olması, gelir eşitsizliğinde arttırıcı etki yaparken tersi durumda azaltıcı etki yapmaktadır (Akdoğan, 2002:436-437). Örneğin; vergilendirmenin artan oranlı olması durumunda ise, vergi oranının mutlak etkisi üst ve alt gelir gruplarında farklılık

¹DPT, Gelir Dağılımının İyileştirilmesi ve Yoksullukla Mücadele Alt Komisyon Raporu, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Yayın No. 2599, Ankara: 2001: 3.

gösterebilmektedir. Üst gelir gruplarından alınan vergi oranı alt gelir gruplarından alınan vergi oranından fazla olduğundan, üst gelir grubundan alınan vergiler kamu harcamaları yoluyla alt gelir grubuna sunularak gelirden bir yeniden dağılım süreci meydana getirebilmektedir (Tuncer, 1970: 42). Böylece toplanan kaynaklar kamu harcamaları yoluyla daha eşit bir biçimde topluma geri verilmektedir. Diğer taraftan vergilendirmenin azalan oranlı olması durumunda ise vergi oranı arttıkça üst gelir gruplarının ödediği vergi oranı alt gelir gruplarının ödediği vergi oranından az olmaktadır.

Bu teorik çerçeveden yola çıkarak belirlenen Solow (1956) büyüme modeline göre, gelir eşitsizliğinin ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin en önemli belirleyicisi ülkelerin gelir seviyeleridir. Yani düşük gelirli ile düşük-orta gelirli ülkelerdeki gelir eşitsizliği artışı zengin bireylerin marjinal tasarruf eğiliminin ve buna paralel kişi başına düşen sermaye birikiminin artmasına, dolayısıyla artan kişi başı sermaye birikimi kadınların da iş gücüne katılmasına ve doğum oranlarının azalmasına neden olmaktadır. Böylelikle daha da artan sermaye birikimi ekonomik büyümeyi artırmaktadır. Diğer taraftan üst gelirli ile üst-orta gelirli ülkelerdeki gelir eşitsizliği artışı ise beşeri sermayenin eğitimine yeterince önem verilmemesi, sosyo-politik istikrarsızlıklar, yeniden dağılım vergilendirmelerinde aşırıya kaçılması, faiz oranlarındaki artışlar, döviz kurundaki dalgalanmalar ve özel kesim yatırımlarının dışlanması vb. unsurları tetiklemesi sebebiyle ekonomik büyümeyi azaltmaktadır (Galor ve Moav, 2004:1001). Eşitsizlik ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi inceleyen literatür çalışmalarından bazıları, eşitsizliğin ekonomik büyümeyi negatif etkilediği sonucuna ulaşırken, bazıları ise tam tersi eşitsizliğin, ekonomik büyümeyi teşvik edici rolü olduğunu ileri sürmektedir. Diğer taraftan bazı çalışmalar ise eşitsizlik ve büyüme arasında doğrusal bir ilişki bulmamakta, farklı gelir gruplarında yaşanan eşitsizliğin ekonomik büyüme üzerindeki etkisinin de farklı olacağını savunmaktadır (Kuznets, 1955; Kuştepel, 2006; Topuz ve Yıldırım;2017).

Eşitsizlik ve ekonomik büyüme arasında negatif bir ilişki olduğunu ileri süren çalışmaların temelinde Persson ve Tabellini (1994) ile Alesina ve Rodrik (1994) çalışmalarının olduğu görülmektedir. Her iki çalışmanın ilk aşamasında, önce teorik bir model kurulmakta ve bu model gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeleri farklı kategorilerde ampirik olarak analiz edilmektedir. Ekonomi ve politikanın birbiriyle olan ilişkisinden yola çıkarak oluşturulan farklı modeller sonucunda gelir eşitsizliğinin ekonomik büyümeyi negatif etkilediği tespit edilmiştir. Young (2019) Nijerya için yaptığı bir çalışmada 1970-2018 yıllarında zaman serisi analiz yöntemleri ile gelir eşitsizliği ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi irdelemiş; eşitsizliğin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini bazı aktarım kanallarının teorik tahminlerini de dahil ederek test etmiştir. Çalışmada, Nijerya’da eşitsizliğin uzun vadeli ekonomik büyümeye zarar verdiğini, gelirdenki eşitsizliğin nispi yeniden dağılım ve doğurganlığı artırdığını, ancak yatırımları ve mülkiyet haklarının korunmasını azalttığından dolayı büyümeyi engelleyebileceğini ortaya koymuştur. Bu çalışmaların yanı sıra Clarke (1995), Barron (2000), ve Castelló-Climent (2010) gibi yazarlar da yaptıkları çalışma bulgularında eşitsizliğin ekonomik büyüme için zararlı olduğunu savunmakla birlikte, eşitsizliğin ekonomik büyümeyi negatif etkilediğini vurgulamaktadırlar. Bu çalışmalar dışında Galor ve Zeira (1993) çalışmada eşitsizliğin etkilerini; beşeri sermayeye yapılan yetersiz yatırımlar ve ekonomik büyümede azalışlar şeklinde açıklarken, De la Croix ve Doepke (2003) eşitsizliğin yoksul kesimin doğurganlık oranını artırdığını dolayısıyla beşeri sermaye birikimini ve büyümeyi azalttığını savunmaktadır. Perotti (1996) ise 1960-1985 dönemi ve 67 ülke üzerinde yaptığı bir çalışmada gelir dağılımı ve büyüme arasındaki ilişkiyi, üç ana başlık (gelir dağılımı verilerinin özellikleri, gelir dağılımı ile büyüme arasındaki ilişkinin güvenilirliği ve gelir dağılımının

büyümeyi etkilediği belirli kanallar) altında indirgenmiş regresyon yöntemi ile analiz etmiş ve analiz sonucunda, gelir dağılımı bakımından eşit seviyede olan ülkelerin daha düşük doğurganlık oranına sahip olduğunu ayrıca bu ülkelerin eğitime diğer ülkelere kıyasla daha fazla yatırım yaptığını ve demokratik kurumlara sahip olan ülkelerde yeniden dağılımın büyüme hızını değiştirmediğini tespit etmiştir. Benhabib (2003) 1950-1960 dönemi için eşitsizlik ve büyümenin politik ekonomi modelinden hareketle eşitsizlik ve büyüme arasındaki ilişkinin doğrusal olmayabileceğini; eşitsizlik ve büyüme arasındaki artan pozitif ilişkinin belli bir eşik değerden sonra negatif yönlü olacağını ileri sürmüştür.

Barro (2008) 1960-2000 dönemi için yaptığı bir çalışmada, gelir eşitsizliği ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi ülkeler arası yatay kesit regresyon analizi çerçevesinde incelemiştir. Çalışma bulgularında; eşitsizliğin yoksul ülkelerde ekonomik büyümeyi negatif, zengin ülkelerde ise büyümeyi pozitif etkilediği sonucuna ulaşmıştır. Bu çalışmaya paralel olarak eşitsizlik ve büyüme arasındaki ilişkiyi farklı gelir grupları çerçevesinde açıklayan Partridge (1997) ise 1960-1990 yılları arasında ABD eyaletlerinin eşitsizlik ve büyüme oranları arasındaki ilişkiyi; iki eşitsizlik ölçüsü olan nüfus sayımı verilerine dayanan vergi öncesi gini katsayısı (brüt gini) ve gelir grubundaki üçüncü beşte birlik kesimin yani orta sınıfın gelir payını kullanarak incelemiştir. Analiz sonucunda iki eşitsizlik ölçüsü arasında negatif bir korelasyon olduğu sonucuna varmasına rağmen, her iki eşitsizlik ölçüsünün de büyüme oranları üzerindeki etkisinin istatistiksel olarak pozitif ve anlamlı olduğu sonucuna ulaşmış ve bu anlamlı-pozitif etkiyi Persson ve Tabellini (1994) modelinin etkileriyle tutarlı olduğunu ortaya koymuştur. Panizza (2002) ise, aynı yıllar için gini katsayıları ve nüfus sayımı verileri yerine gelir üzerindeki vergi gelirlerine dayanarak hesaplanan üçüncü beşte birlik kesimin gelir payını içeren verileri kullanmıştır. Ayrıca değişkenlerle ilişkili ölçümlenemeyen ve zaman göre değişen faktörler olması sebebiyle, sabit etkiler tahmin tekniğinin tutarsız ve güvenilmez sonuçlar verebileceğini savunmuştur. Regresyon sonuçlarına göre, gini endeksleri ile ekonomik büyüme arasında negatif ve istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu çalışmaların dışında son yıllarda yapılan çalışmalar ise eşitsizliğin ekonomik büyüme üzerindeki etkilerini ortaya koymak dışında, eşitsizliğin giderilmesi için vazgeçilmez olarak görülen yeniden dağılım olgusunu da analizlere dahil ederek, ortak bir çerçevede eşitsizlik, yeniden dağılım ve ekonomik büyüme kavramlarının birbiri ile olan ilişkisini açıklamaktadır. Eşitsizliğin ekonomik büyüme üzerindeki etkisini yeniden dağılım olgusunu dahil ederek açıklayan Thewissen (2014), çalışmasında 30 OECD ülkesini kapsayan panel regresyon modeli ile gelir eşitsizliğini azaltmak için yeniden dağılım müdahalelerinin ekonomik büyümeyi ve dolayısıyla refah seviyesini artırıp artırmadığını araştırmış ve eşitsizlik seviyesini sabit tuttuğunda, yeniden dağılım ve büyüme arasında negatif bir ilişki bulunmuştur. Ostry vd. (2014) yeniden dağılım, eşitsizlik ve büyüme arasındaki ilişkiyi ülkeleri gelir eşitsizliğine göre kümelerle ayırarak analiz etmiştir. Çalışma bulguları; daha az eşitsizliğin daha fazla büyümeye neden olabileceği kanısını desteklemekle birlikte yeniden dağılımın aşırı olmadığı sürece büyüme üzerinde olumsuz bir etkisinin olmayacağı sonucunu ortaya koymaktadır. Berg, vd. (2018) çalışmasında ise 1987-2018 yılları arasında OECD ülkeleri için yeniden dağılım, eşitsizlik ve büyüme arasındaki ilişkiyi Sistem-GMM ile analiz etmişler ve analizde son yıllarda ampirik analizlerde sıklıkla kullanılan Solt (2009) “standardized World Income Inequality Database (SWIID)” veri tabanından yararlanmışlardır. Analizde eşitsizlik ve büyüme arasında güçlü bir ilişki olduğu, daha düşük eşitsizliğin daha hızlı ve kalıcı büyümeye olanak tanıdığı, eşitsizliğin yeniden dağılımın etkilerini kontrol ettiği aynı zamanda yeniden dağılımın büyüme üzerinde önemli bir

etkisinin olmadığı sadece çok büyük bir yeniden dağılım olgusunun büyümenin sürdürülebilirliği üzerinde olumsuz etkileri olabileceği bulgularına ulaşmıştır.

Ekonomik büyüme, eşitsizlik ve yeniden dağılım ilişkisini irdeleyen ampirik literatür kullanılan yöntemler dikkate alınarak özetlenmiş ve Tablo 1’ de raporlanmıştır.

Tablo 1. Ekonomik Büyüme, Eşitsizlik, Yeniden Dağılım ve Üzerine Yapılan Çalışmalara İlişkin Literatür Özeti

Çalışma	Dönem ve Ülke	Değişkenler	Yöntem	Sonuçlar
Persson & Tabellini (1994)	1830-1850 9 ülke	Siyasi katılım, Eğitim, Eşitsizlik, Büyüme seviyesi ve Kişi başına GSYİH	OLG (Kesişen Nesiller Modeli) ve Duyarlılık Analizi	Eşitsizlik ve büyüme arasında istatistiksel olarak negatif ve anlamlı bir ilişki bulunmuş ve Duyarlılık analizi sonucunda ölçüm hatalarına rastlanmamıştır.
Barro (2000)	1960-1990 100 ülke	Eşitsizlik, Kişi başına düşen GSYİH, Kişi başına düşen üretim düzeyi ve Kişi başına düşen üretimin büyüme oranı	Neoklasik Büyüme Modelinin Genişletilmiş bir versiyonu, Panel veri analiz yöntemi	Eşitsizlik ile büyüme arasında negatif bir ilişki vardır. Yüksek eşitsizlik oranı yoksul ülkelerde büyümeyi yavaşlatırken, zengin ülkelerde yüksek eşitsizlik büyümeyi teşvik edici rol oynamaktadır.
Forbes (2000)	1966-1995 45 ülke	Büyüme, Eşitsizlik, Erkeklerin eğitim düzeyi, Kadınların eğitim düzeyi ve Piyasa aksakhkları	Panel Regresyon Analizi	Orta ve kısa vadede bir ülkede gelirin daha adil dağılımı ekonomik büyüme üzerinde sonraki dönemleri için pozitif bir etki yaratmaktadır.
Pagano (2004)	1950-1990 137 ülke	Gini katsayısı(Gini) ve Ekonomik büyüme (growth)	GMM (Genelleştirilmiş Momentler Yöntemi) yöntemi ve Granger Nedensellik Testi	Eşitsizlik ekonomik büyümenin iki yönlü Granger nedenseldir. Eşitsizlik büyümenin Granger nedenseli iken negatif, büyüme eşitsizliğin Granger nedenseli iken pozitif katsayılara ulaşmıştır.
Frank (2009)	1945-2004 48 ülke	Eşitsizlik, Yüksekökol kazananlar, Kişi başına gayrimenkul geliri, Kolej kazananlar, Çiftçilik, Tarım hizmetleri, Madencilik, İnşaat, İmalat, Ulaşım, Ticaret, Finans Sigorta ve emlak, Hizmetler	Dinamik Panel, MG (Ortalama grup tahmincisi), FE (Sabit etkiler tahmincisi), Pesaran, Shin ve Smith’in Ortalama Grup Tahmincisi	Eşitsizlik ve büyüme arasında uzun dönemli pozitif bir ilişki bulunmuştur.
Thewissen (2014)	1990-2012 30 ülke	Eşitsizlik ölçüsü(Gini katsayısı), Gelir seviyesi, Nüfus artışı, Fiziksel sermaye, Beşeri sermaye ve Kişi başına düşen GSYİH	OLS (Sıradan En Küçük Kareler Yöntemi) Yöntemi ve Sabit Etkiler Modeli	Eşitsizlik seviyesi sabit tutulduğunda yeniden dağılım ve büyüme arasında negatif bir ilişki bulunmuştur. Bir ülkede nüfus artışı ile beraber eşitsizlik seviyesinin de arttığı dolayısıyla büyüme oranının azaldığı sonucuna ulaşmıştır.
Rubin ve Segal (2015)	1953-2008 ABD	Gini katsayısı ve Büyüme	GMM (Genelleştirilmiş Momentler Metodu) Yöntemi	Gelir eşitsizliği ve büyüme arasında pozitif bir ilişki vardır.

Peçe vd. (2016)	1977-2013 Türkiye	Kişi başına düşen reel GSYİH ve Gini katsayısı	Johansen Eşbütünlüşme Testi, FMOLS, CCR ve DOLS, Toda-Yamamoto Granger Nedensellik Testi	Kişi başına reel GSYİH ile Gini katsayısı arasında negatif yönlü bir ilişki bulunmuştur.
Akalın vd. (2018)	1984-2011 Türkiye	Gini katsayısı, Kişi başına düşen reel GSYİH (Gayrisafi yurt içi hasıla), Kişi başına düşen gelir, sendikalaşma oranı, GSYİH deflatörü, Toplam vergi gelirlerinin GSYİH'ye oranı	ARDL Sınır Testi Yaklaşımı (Gecikmesi Dağıtılmış otoregresif Sınır Testi), Kuznets Eğrisi Hipotezi	Ekonomik büyüme, toplam vergi gelirinin GSYİH'ye oranı ve sendikalaşma oranındaki artışın gelir dağılımındaki eşitsizliği düzelttiği bulgusuna ulaşılmıştır.
Göksu ve Kılıç (2020)	1990-2015 25 OECD ülkesi	Gini katsayısı, İnsani Gelişmişlik Endeksi ve Büyüme oranı	Panel Fisher Nedensellik Testi	İnsani gelişmişlik endeksi negatif yönde çarpık iken diğer değişkenlerin pozitif yönde çarpık olduğu ve tüm değişkenlerin normal dağılmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. İnsani gelişmişlik endeksi ile büyüme oranından gelir dağılımına doğru tek yönlü nedensellik ilişkisine ulaşılmıştır.

Ekonomik büyüme, eşitsizlik ve yeniden dağılım üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde, araştırmacıların çoğunluğunun genellikle eşitsizlik ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi ele aldığı görülmektedir. Araştırmacıların elde ettiği bulguların birbirinden farklı olduğu çalışmalar da mevcuttur. Söz konusu bulguların farklı sonuçlar vermesinin nedeni olarak kullanılan yöntem, analizlerin gerçekleştirildiği zaman dilimi, örneklem veya veri setinin farklı olması gösterilebilir. Bu çalışmada Berg, vd. (2018) çalışması temel alınarak ekonometrik model kurulmuştur. Veri setinin dengeli olması ve dönemsel olarak uzun olması değişkenlerde gözlemlenen yapısal kırılmaların daha net test edilmesine olanak sağlamıştır. Ayrıca tüm olasılıkları dikkate alan asimetrik nedensellik testleri ile kısa dönem ilişkilerin daha sağlıklı analiz edileceği değerlendirilmektedir. Berg, vd. (2018)'den farklı olarak çalışmada yapısal kırılmalı panel eşbütünlüşme ve asimetrik nedensellik testleri kullanılmış ve çalışma ekonometrik olarak zenginleştirilmiştir. Berg, vd. (2018) yöntem olarak GMM modelini kullanmıştır. Söz konusu modelin avantajları olmak ile birlikte en önemli dezavantajı zaman ortalamalarının yapısal kırılmaların varlığını göz ardı etmesidir. Ayrıca asimetrik nedensellik testleri ile değişkenler arasındaki ilişkiler uzun ve kısa dönemde ayrışabilmekte, özellikle yeniden dağılımın ekonomik büyüme üzerindeki beklenen etkisi dönemsel farklılık gösterebilmektedir. Ekonomik büyüme, gelir eşitsizliği ve yeniden dağılım unsurları arasındaki ilişki uzun dönemde dinamik olarak incelenirken; kısa dönemde meydana gelen asimetrik sapmaların uzun dönemdeki ilişkiye olası etkisi ayrıntılı yorumlanmalıdır. Bu çalışma ile değişkenler arasındaki ilişkinin dönemsel farklılığı asimetrik şoklar dikkate alınarak detaylı incelenmiştir. Başvurulan yöntemlerin farklılığı sebebiyle çalışmanın literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

3. EKONOMETRİK ANALİZ

Bu çalışmada; OECD (Avustralya, Kanada, Kolombiya, Danimarka, Finlandiya, İrlanda, İsrail, Meksika, Yeni Zelanda, Norveç, Türkiye ve Birleşik Krallık) ülkelerinde 1987-2018 dönemine

ait veriler kullanılarak ekonomik büyüme ($lgdp_{it}$), eşitsizlik ($lgini\_disp_{it}$) ve yeniden dağılım ($labs\_red_{it}$) arasındaki ilişki yapısal kırılmalı birim kök, yapısal kırılmalı panel eşbütünlük ve asimetrik nedensellik analiz yöntemleri ile incelenmiştir. Ekonometrik analizler Stata-15 ve Gauss-19 programları kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

3.1. Veri Seti

Analizde kullanılacak olan verilerin güvenilirliği, yorumlanabilir ve tutarlı sonuçlar elde edebilmek için önem arz etmektedir. Bu sebeple çalışmada kullanılan eşitsizlik ve yeniden dağılım verileri, SWIID (Standardize Edilmiş Dünya Gelir Eşitsizliği veri tabanı-The Standardized World Income Inequality database, Solt, 2019) veri tabanından ekonomik büyüme değişkeni ise Dünya Bankası (<https://data.worldbank.org/>) veri tabanından elde edilmiştir. Eşitsizlik verisi olarak vergiler ve transfer sonrası Gini katsayısı ve ekonomik büyüme değişkeni olarak ise kişi başına düşen reel gayri safi yurtiçi hâsıla (sabit fiyatlarla-2010 baz yılı) kullanılmıştır. Ayrıca vergiler ve transferlerin etkinliğini daha net görebilmek adına hanehalkı geliri ile özdeşleştirilmiş vergiler ve transfer öncesi gini katsayısı (Brüt Gini ($gini\_mkt$)) ile hanehalkı harcanabilir geliri ile özdeşleştirilmiş vergiler ve transfer sonrası gini katsayısı (Net Gini ($gini\_disp$)) arasındaki mutlak farktan elde edilen yeniden dağılım (abs_red) verisi de analizlerde kontrol değişkeni olarak kullanılmıştır. Değişkenlerin homojen olması ve kolay yorumlanabilmesi için logaritması alınmıştır.

3.2. Model

Bu çalışmada ekonomik büyüme, eşitsizlik ve yeniden dağılım arasındaki ilişkiyi açıklayabilmek için kurulan model aşağıdaki şekilde tanımlanmıştır:

$$lgdp_{it} = \alpha_i + \delta_1 lgini\_disp_{it} + \beta_1 labs\_red_{it} + \varepsilon_{it} \quad (1)$$

Burada, $lgdp$: ekonomik büyümeyi, $lgini\_disp$: eşitsizliği, $labs\_red$: yeniden dağılımı, i ' kesit boyutunu, t ' ise zaman boyutunu göstermektedir. Modelde α_i farklı eşitsizlik ve yeniden dağılım düzeylerine sahip ülkelerin heterojenliğini temsil etmektedir. ε_{it} hata terimini δ_1 ve β_1 ise sırasıyla eşitsizlik ve yeniden dağılım değişkenlerine ait katsayıların tahminini göstermektedir.

4. YÖNTEM

4.1. Ön Testler

4.1.1. Birimler Arası Korelasyon (Yatay Kesit Bağımlılığı)

Literatürde hangi birim kök testlerinin kullanılacağına ve model tahmininde hangi yöntemin seçileceğine karar verebilmek için birimler arası korelasyonun test edilmesi gerekmektedir. Birimler arası korelasyon testlerinden Breusch ve Pagan (BP-LM) ve Pesaran vd. Sapması düzeltilmiş LM_{adj} testleri $T > N$, Pesaran CD testi ise $N > T$ durumunda dirençli tahminler sunan testlerdir (Breusch-Pagan,1980:241; Pesaran,2008:108-110). Bu çalışmada da $T > N$ olması sebebiyle BP-LM ve Pesaran Sapması düzeltilmiş LM_{adj} testleri kullanılmış ve şu şekilde hesaplanmıştır:

$$LM = T \sum_{i=1}^{N-1} \sum_{j=i+1}^N \hat{P}_{ij}^2 \quad (2)$$

T, zaman boyutunu, N kesit boyutunu ve $\hat{P}_{ij}$ ise korelasyon katsayısını ifade etmektedir.

$$LM_{adj} = \left(\frac{2}{N(N-1)} \right)^{1/2} \sum_i^{N-1} \sum_{j=i+1}^N T \hat{P}_{ij} \left(\frac{(T-k)\hat{P}_{ij}^2 - \mu_{Tij}}{(v^2_{Tij})^{1/2}} \right) \quad (3)$$

Burada k regresyon sayısını, μ_{Tij} $(T - k)\hat{P}_{ij}^2$ ' nin ortalamasını gösterirken, $(v^2_{Tij})^{1/2}$ ise $(T - k)\hat{P}_{ij}^2$ ' nin varyansını göstermektedir (Pesaran vd., 2008: 108).

Tablo 2. Birimler Arası Korelasyon (Yatay Kesit Bağımlılığı) Testi Sonuçları

Değişkenler	Testler	Test istatistiği	P-Değeri
lgd _{pit}	Breusch-Pagan LM	1855.411***	0.0000
	LM _{adj}	154.7038***	0.0000
lgini_disp _{it}	Breusch-Pagan LM	957.1239***	0.0000
	LM _{adj}	76.51791***	0.0000
labs_red _{it}	Breusch-Pagan LM	896.8205***	0.0000
	LM _{adj}	71.26917***	0.0000
Model için Yatay Kesit Bağımlılığı Testi	Breusch-Pagan LM	1682.484***	0.0000
	LM_{adj}	139.6524***	0.0000

Not: %1 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlılığı *** göstermektedir.

Her iki test sonucuna göre de panelde yer alan üç değişkenin de her bir birim için tahmin edilen kalıntılarının yatay kesit birimleri boyunca birbirinden bağımsız olmadığını ifade eden alternatif hipotezi %1 anlamlılık seviyesinde kabul edilmiştir. Dolayısıyla birimler arası korelasyon sorununu dikkate almayan birinci nesil panel birim kök testleri bu değişkenlerin analizi için yetersiz kalmaktadır (Tatoğlu, 2017:107). Değişkenlerin ve modelin yatay kesit bağımlılığı içermesi sebebiyle ikinci nesil panel birim kök ve panel eşbütünleşme testleri kullanılmaya karar verilmiştir.

4.1.2. Katsayıların Heterojenliğinin Test edilmesi

Değişkenlerin ve modelin homojen olup olmadığını sınavabilmek için, N ve T'nin büyük olduğu durumlarda güçlü sonuçlar veren Pesaran ve Yamagata tarafından (2008) geliştirilen Delta testi kullanılmıştır.

Tablo 3. Homojenlik Sınaması Testleri

	Test İstatistiği	Olasılık Değeri
lgd_{pit}		
Delta ($\tilde{\Delta}$)	-2.058**	0.040
Delta _{adj} ($\tilde{\Delta}_{adj}$)	-2.169**	0.030
lgini_disp_{it}		
Delta ($\tilde{\Delta}$)	4.781***	0.000
Delta _{adj} ($\tilde{\Delta}_{adj}$)	5.040***	0.000
labs_red_{it}		
Delta ($\tilde{\Delta}$)	2.028**	0.043
Delta _{adj} ($\tilde{\Delta}_{adj}$)	2.138**	0.033
Model		
Delta ($\tilde{\Delta}$)	-2.911***	0.004
Delta _{adj} ($\tilde{\Delta}_{adj}$)	-3.188***	0.001

Not: %1, ve %5 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlılığı sırasıyla *** ve ** göstermektedir.

Test sonucunda, hem değişkenler için hem de model için eğitim katsayılarının yatay kesit birimleri boyunca homojen olduğunu savunan H_0 hipotezi net eşitsizlik değişkeni ve model için %1, diğer değişkenler ise %5 anlamlılık düzeyinde reddedilmiştir. İkinci nesil ikinci grup birim kök testleri genellikle; ülkeler, bölgeler ve şehirler gibi birimleri içeren verilerle çalışıldığında kullanıldığından boş hipotezinin reddedilmesi gibi bir sonuç ile karşılaşılması beklenen bir durumdur. Bu sebeple çalışmada ikinci nesil birim kök test sonuçları yorumlanırken heterojen olma varsayımı dikkate alınmıştır. Ayrıca analize konu olan dönem yapısal kırılma olasılığını arttırdığı için birim kök testlerinde yapısal kırılmalı birim kök testi tercih edilmiştir.

4.2. Yapısal Kırılmalı PANKPSS Birim Kök Testi

Çalışmada, serilerdeki yapısal kırılmaların varlığı altında durağanlık sınavını, her bir birim (ülke) için ayrı ayrı elde edilmesine olanak tanıyan Carrion-i Silvestre vd. (2005) tarafından geliştirilen “Panel Yapısal Kırılmalı (PANKPSS)” birim kök testi kullanılmıştır. PANKPSS birim kök testi, birimler arası korelasyonu dikkate almanın yanı sıra, hem birimler bazında birim kök test istatistiklerini hem de panelin geneli için homojen ve heterojen panel birim kök istatistiklerini üretmektedir (Nazlıoğlu, 2010:4-6).

Testte kritik değerler replikasyonlarla elde edilmiş ve olasılık değerleri parantez içerisinde belirtilmiştir. Ayrıca test istatistikleri Hadri (2000) panel birim kök sınavı testinin yapısal kırılmalı hali olduğundan boş ve alternatif hipotezler Hadri (2000)’nin panel birim kök sınavında olduğu gibi “ $H_0 =$ Yapısal kırılmaların varlığı altında panel veri seti (Tüm kesitler için) durağandır.” şeklindedir.

PANKPSS birim kök testine ilişkin analiz sonuçları Tablo 4’ te sunulmuştur.

Tablo 4. Yapısal Kırılmalı Panel KPSS (PANKPSS) Birim Kök Test Sonuçları

Panel A: Kesitlerin Düzeyde PANKPSS Test Sonuçları						
Ülkeler	<i>lgdp</i>		<i>lgini_disp</i>		<i>labs_red</i>	
	Bartlett İstatistiği	Kırılma Tarihleri	Bartlett İstatistiği	Kırılma Tarihleri	Bartlett İstatistiği	Kırılma Tarihleri
Avustralya	0.307	1990,1996	0.122	–	0.150	–
Kanada	0.143	–	0.081	–	0.323	1992,1994
Kolombiya	0.063	1994,2005, 2008	0.090	2012	0.184	1990
Danimarka	0.065	–	0.073	2011	0.228	–
Finlandiya	0.047	–	0.082	–	0.088	1990,2011
İrlanda	0.190	–	0.326	–	0.129	1991
İsrail	0.051	–	0.279	–	0.084	–
Meksika	0.108	–	0.166	–	0.098	2007,2010
Yeni Zelanda	0.047	2011	0.077	–	0.130	1996
Norveç	0.062	–	0.119	–	0.053	–
Türkiye	0.116	–	0.175	2011	0.182	2004,2008
Birleşik Krallık	0.112	1993	0.221	1990,1998,2011	0.050	2012
Panel B: Panel PANKPSS Sonuçları						
Değişkenler	Bartlett Test (P-değeri)			Bootstrap Kritik Değerler		
				%5	%10	

<i>lgdp (Homojen)</i>	1.952 (0.025)	18.256	17.075
<i>lgdp (Heterojen)</i>	3.777 (0.000)	16.297	15.466
<i>Δlgdp (Homojen)</i>	-0.430 (0.666)	18.256	17.075
<i>Δlgdp (Heterojen)</i>	-0.435 (0.668)	16.297	15.466
<i>lgini_disp (Homojen)</i>	3.911(0.000)	18.256	17.075
<i>lgini_disp (Heterojen)</i>	7.266 (0.000)	16.297	15.466
<i>Δlgini_disp (Homojen)</i>	-0.438 (0.669)	18.256	17.075
<i>Δlgini_disp est (Heterojen)</i>	-0.094 (0.537)	16.297	15.466
<i>labs_red (Homojen)</i>	5.633 (0.000)	18.256	17.075
<i>labs_red (Heterojen)</i>	7.221 (0.000)	16.297	15.466
<i>Δlabs_red (Homojen)</i>	-0.040 (0.516)	18.256	17.075
<i>Δlabs_red (Heterojen)</i>	2.206 (0.114)	16.297	15.466

Not: Kırılma Tarihleri Maksimum 5 ($m^{max}=5$) kırılmaya kadar izin veren SBIC bilgi kriteri kullanarak tahmin edilmiştir. Band genişliği Bartlett çekirdek tahmincisi kullanılarak tahmin edilmiştir. Testler 2000 bootstrap döngüsü ile gerçekleştirilmiştir. Parantez içindeki değerler olasılık değerleridir. Δ simgesi birinci farkı ifade etmektedir.

Tablo 4 incelendiğinde paneli oluşturan değişkenlerin düzey değerlerinin yapısal kırılmaların varlığı altında birim kök içerdiği birinci farkı alındığında durağan hale geldiği tespit edilmiştir. Değişkenlerin birinci farkında durağan olması sebebiyle eşbütünleşme ilişkisinin sınanması ekonometrik açıdan daha uygundur.

4.3. Westerlund ve Edgerton (2008) Panel Kırılmalı Eşbütünleşme Testi

Ekonomik büyüme, eşitsizlik ve yeniden dağılım değişkenleri arasında eşbütünleşme ilişkisinin varlığı yatay kesit bağımlılığına izin veren ve heterojenlik varsayımını da dikkate alan Westerlund ve Edgerton (2008) panel kırılmalı eşbütünleşme testi ile sınanmıştır (Westerlund ve Edgerton, 2008: 668-670).

Teste ilişkin analiz sonuçları Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5. Westerlund ve Edgerton (2008) Panel Kırılmalı Eşbütünleşme Testi

Model	$Z_{\varphi}(N)$	P- değeri	$Z_{\tau}(N)$	P- değeri
Kırılmasız (no shift)	-1.438**	0.075	-3.609***	0.000
Düzeyde Kırılma (level shift)	1.590	0.944	0.034	0.514
Düzey ve Trendde Kırılma (regime shift)	-1.158**	0.023	-1.927**	0.027
Kırılma Tarihleri				
Ülkeler	Düzeyde Kırılma (level shift)	Düzeyde ve Trendde Kırılma (regime shift)		
Avustralya	2001	2001		
Kanada	2010	2010		
Kolombiya	2001	2001		
Danimarka	1992	1989		
Finlandiya	2001	2001		
İrlanda	1989	1989		
İsrail	2001	2001		
Meksika	2015	2015		
Yeni Zelanda	2012	2011		
Norveç	1994	1994		
Türkiye	2012	2011		
Birleşik Krallık	1999	2012		

Not: Ortak faktör sayısı Bai ve Ng (2004) tarafından geliştirilen bilgi kriterince düzeyde kırılmada maksimum 5, düzey ve trendde kırılmada ise maksimum 3, olarak belirlenmiştir. %1 ve %5 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlılığı sırasıyla *** ve ** göstermektedir.

Westerlund ve Edgerton (2008) panel kırılmalı eşbütünleşme testinde düzeyde kırılmada kırılma öncesi ve sonrası için ayrı sabit sayılarla tahminleme yapılırken, düzey ve trendde kırılmada kırılma öncesi ve sonrası ayrı trend değişkeni parametreleriyle tahminleme yapmaktadır. Westerlund ve Edgerton bu iki duruma alternatif olarak $Z_{\phi}(N)$ ve $Z_{\tau}(N)$ istatistiklerini geliştirmiştir. Teste ilişkin boş hipotez; “seriler arasında eş bütünleşme ilişkisi yoktur” şeklindedir. Analizde $Z_{\phi}(N)$ ve $Z_{\tau}(N)$ istatistiklerine göre; ekonomik büyüme ile eşitsizlik ve yeniden dağılım arasında hem kırılmasız modelde hem de düzey ve trendde kırılmada sırasıya %1 ve %5 anlamlılık düzeyinde eşbütünleşme ilişkisi bulunmuştur. Dolayısıyla ekonomik büyüme ile eşitsizlik ve yeniden dağılım arasında uzun dönemli bir ilişkinin varlığından söz edilebilmektedir. Düzey ve trendde kırılmada eş bütünleşme ilişkisinin tespit edilmesi bu serilere ilişkin önemli bir rejim değişikliğinin olduğunu göstermektedir.

Söz konusu ülkelere ilişkin kırılma tarihlerine bakıldığında; iktisadi olarak anlamlı bir şekilde yorumlanabilir bir özelliğe sahip olduğu söylenebilmektedir. Sabitte ve trendde kırılmanın olduğu sonuçlarda 2001 yılında birçok ülkede kırılma gerçekleştiği göze çarpmaktadır. Bu yılın küresel anlamda taşıdığı önem göz önüne alındığında, ABD’de gerçekleştirilen 11 Eylül saldırısı olarak değerlendirilebilmektedir. Norveç’te 1994 yılında görülen kırılma bu dönemde Norveç’in “Avrupa Ekonomik Alan Anlaşması” ile AB’nin ortak pazar aktörlerinden biri haline gelmesinin Norveç ekonomisi üzerinde etkili olması olarak yorumlanabilir. Danimarka’da 1989’da görülen kırılma 1987-2009 yılına kadar yapılan vergi reformlarındaki değişiklikleri, İrlanda’da 1989 yılında görülen kırılma ise dünyanın sayılı teknoloji firmalarından olan “İntel, Google ve Microsoft” un yaptığı yatırımların bir yansıması olarak değerlendirilmektedir. İsrail’de 2001 yılında görülen kırılma 11 Eylül 2001 saldırısı sonrası İsrail-Filistin sorununun iç ve dış politikanın gündemini değiştirmesi olarak değerlendirilirken, Finlandiya’da 2001 yılında görülen kırılma ise 1990-1993 yılında yaşanan ekonomik daralma sonucunda uygulanan ekonomik düzenlemelerin gecikmeli etkisinin yansıması olarak yorumlanabilmektedir (Micco vd., 2003:342-343). Kolombiya 1999 yılında yaşanan durgunluk döneminden 2001 yılından itibaren çıkmaya başlamış; Avustralya’da ise 2001 yıllarında gelir eşitsizliğin giderek arttığı gözlemlenmiştir. Kanada’da 2010 ve Birleşik Krallık’ ta 2012 yıllarında görülen kırılma ise 2008 küresel krizinin gecikmeli etkisini yansıttığı görülmektedir. Türkiye’de 2008 küresel krizinde para ve maliye politikası ile ekonomiye yüklenen maliyetlerin 2011 yılında telafi edilemeye çalışılması resesyon riskini belirginleştirerek ekonomide bir panik havası oluşturması ve 2010 yılının sonunda Arap Baharı² nin yaşanması

² Arap Baharı: Tunus’ta başlayıp Libya, Mısır ve Suriye gibi ülkelere yayılan Arap dünyasındaki baskıcı ve otoriter yönetimlere karşı yapılan farklı ölçekteki halk hareketlerini ifade etmektedir (Doğan ve Durgun,2012:62). Bu protesto ve ayaklanmalar Mısır, Libya, Tunus ve Suriye gibi ülkelerde rejim değişikliği, iç savaş vb. sonuçlar üretirken, diğer ülkelerde isyan ve protesto gibi hareketlerle devam etmiştir. Arap Baharı sadece ilgili ülkelerin yaşam koşullarını ve ekonomisini değil, aynı zamanda bu ülkeler ile ekonomik ilişkileri olan ülkeleri de olumsuz etkilemektedir. Bu ülkelerde biri olan Türkiye Arap Baharı’ndan sadece ekonomik değil sosyal, kültürel ve siyasal vb. birçok yönden etkilenmiştir. Çünkü Türkiye Arap Baharı’nın yaşandığı bu ülkelerin birçoğu ile ortak coğrafya hatta sınır içerisinde olduğunda çoğu ticaretini bu ülkelerle yapmaktadır. Ekonomik anlamda Türkiye ciddi sıkıntılar içerisine girmiştir. Arap Baharı’nın en belirgin etkisi petrol fiyatlarının artması ve petrol ithalatının sıfırlanması ve bunun beraberinde bu ülkelerle olan ihracat 2010 yılında %19.342 iken 2011 ve 2012’de %18.474’den %24.303’e gerilemesidir (Masseti vd., 2013:2). Arap Baharı’nın Türkiye ekonomisi üzerindeki en büyük etkisi sınır komşusu Suriye’de gerçekleşen iç savaşlar sebebiyle Türkiye’ye gerçekleşen göçlerin Türkiye ekonomisi üzerine yüklediği maliyetlerdir.

Türkiye’de 2011 yılında ekonomik büyüme, eşitsizlik ve yeniden dağılım arasındaki uzun dönemli ilişkide kırılmaya sebep olduğu söylenebilir. Meksika’da 2015 yılında gözlemlenen kırılma ise ülkede 2009 yılında yayılan H1N1(domuz gribi) salgını sonrası resesyonun etkisinden kurtulmak için enerji sektöründe gerçekleştirilen reformlar ve bunun sonucunda petrol fiyatlarının ve üretimin azalmasının etkisi olarak değerlendirilebilmektedir. Son olarak Yeni Zelanda için tespit edilen 2011 yılı yapısal kırılma tarihi, Çin, Avustralya, Güney Kore, Yeni Zelanda, İsviçre ve Pakistan gibi birçok Güney Doğu Asya ülkesinin ortaklaşa imzaladığı Dünyanın en büyük serbest ticaret antlaşmasının (RCEP: Bölgesel Kapsamlı Ekonomik Ortaklık) ekonomik büyüme üzerindeki kademeli etkisini yansıtmaktadır (Presad vd.,2003:26). Bu sonuçlardan, genel olarak gerek küresel gerek ülkeye özgü krizlerin ekonomik büyüme, eşitsizlik ve yeniden dağılım arasındaki uzun dönemli ilişkide kırılmaya sebep olduğu çıkarımı yapılabilmektedir.

4.4. Uzun Dönem Analizi

12 OECD ülkesine ait ekonomik büyüme, eşitsizlik ve yeniden dağılım serileri arasındaki eşbütünlük ilişkisi serilerin uzun dönem eşbütünlük parametrelerinin tahminini gerekli kılmaktadır. Bu kapsamda bağımlı değişken baz alınarak modernize edilmiş uzun dönem analizine ilişkin eşbütünlük parametrelerinin genel ve ülkeler bazında tahmini birimler arası korelasyon ve değişkenler arasındaki heterojenliği dikkate alan ikinci nesil heterojen tahmincilerden Ortalama Grup Dinamik En Küçük Kareler (DOLSMG) tahmincisi ile tahmin edilmiştir.

Uzun dönem parametrelerine ilişkin DOLSMG tahmini Tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. Uzun Dönem Eşbütünlük Parametrelerinin Tahmini

DOLSMG Tahmini				
lgdp _{it}	Beta		t-istatistiği	
lgini_disp _{it}	-0.1877		-3.468**	
labs_red _{it}	0.3449		2.738**	
DOLS Tahmini				
Ülkeler	lgini_disp _{it}		labs_red _{it}	
	Beta	t-istatistiği	Beta	t-istatistiği
Avustralya	0.329	0.5728	0.06778	0.3498
Kanada	-1.553	-2.856**	-0.1681	-1.34
Kolombiya	1.033	3.183**	2.064	3.449**
Danimarka	-1.751	-1.408	-0.7347	-1.371
Finlandiya	1.041	0.7976	0.02505	0.06362
İrlanda	-0.9404	-11.05**	0.7059	5.495**
İsrail	0.7209	0.8213	1.69	2.021**
Meksika	0.8701	1.516	0.488	2.017**
Yeni Zelanda	-3.106	-7.813**	-0.4846	-1.538
Norveç	0.1534	0.1585	0.5412	2.278**
Türkiye	-0.1438	-0.1981	0.0034	0.0215
Birleşik Krallık	1.095	4.265**	-0.059	-1.962**

Tablo değeri %0.05 için 1.96

Not: %5 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlılık düzeyi ** sembolü ile gösterilmektedir.

Panelin geneli için uzun dönem parametreleri net eşitsizlik değişkeni için -0.1877, yeniden dağılım değişkeni için ise 0.3449'dur. Her iki değişken için de uzun dönem katsayılarının t istatistik değerleri %5 anlamlılık düzeyinde anlamlıdır. Dolayısıyla gelir eşitsizliğini gösteren net gini katsayısında %1'lik bir artış ekonomik büyümeyi yaklaşık %0.18 azaltırken, yeniden dağılımda %1'lik bir artış ekonomik büyümeyi yaklaşık %0.34 artırmaktadır. Bu sonuçlar uzun dönemde eşitsizlik artışının ekonomik büyümeyi olumsuz etkilediğini gösterirken, yeniden dağılımdaki artışın ise ekonomik büyümeyi olumlu etkilediğini göstermektedir.

Ülkeler bazında bakıldığında eşitsizlik artışının Avustralya, Kolombiya, Finlandiya, İsrail, Meksika, Norveç ve Birleşik Krallık'ta ekonomik büyümeyi artırdığı Kanada, Danimarka, İrlanda, Yeni Zelanda ve Türkiye'de ise azalttığı sonucuna ulaşılmaktadır. Elde edilen katsayılar Kanada, Kolombiya, İrlanda, Yeni Zelanda ve Birleşik Krallık ülkeleri için istatistiksel açıdan anlamlıdır. Avustralya, Finlandiya, İsrail, Norveç ve Birleşik Krallık ülkeleri üst gelirli ülkeler olmalarına rağmen düşük-orta gelirli ülkelerde olduğu gibi gelir eşitsizliği artışının ekonomik büyümeyi pozitif etkilediği sonucuna ulaşılmıştır.

Yeniden dağılım ve ekonomik büyüme arasındaki ilişki Avustralya, Finlandiya, Kolombiya, İrlanda, İsrail, Meksika, Norveç ve Türkiye'de pozitif iken Kanada, Danimarka, Birleşik Krallık ve Yeni Zelanda'da negatif bulunmuştur. Elde edilen katsayılar Kolombiya, İrlanda, İsrail, Meksika, Norveç ve Birleşik Krallık ülkelerimde istatistiksel açıdan anlamlı bulunmuştur. Türkiye özelinde bakıldığında gelir eşitsizliği, yeniden dağılım ve ekonomik büyüme arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Türkiye alt-orta gelirli ülkeler grubuna girmesine rağmen gelir eşitsizliğindeki artışın ekonomik büyümeyi azalttığı gözlemlenmiştir. Gelir eşitsizliğindeki artış beşeri sermayenin niteliğini azaltmakta, ihracatta sektörel (özellikle yüksek teknoloji üretimi gibi) çeşitliliğin azalmasına, doğrudan ve dolaylı yollarla ekonomik büyümenin olumsuz etkilenmesine neden olmaktadır. Ancak bu duruma rağmen gelir eşitsizliği artışının ekonomik büyümeyi %0.14 azalttığı sonucu anlamlı bulunmamıştır. Bu durumun sebebi olarak Türkiye'de eşitsizliği azaltmak ve ekonomik büyümeyi artırmak için uygulanan yeniden dağılım politikalarındaki aşırılık olduğu değerlendirilmektedir. Çünkü yeniden dağılım politikalarında aşırıya kaçılması eşitsizliği azaltırken ekonomik büyümeyi negatif etkileyebilmektedir. Türkiye'de uygulanan dolaylı ve artan oranlı vergilendirmelerdeki aşırı artış bu duruma bir örnektir. Üst gelir gruplarına uygulanan yüksek vergi oranları yatırımların dışlanmasına ve kayıt dışı ekonominin yaygınlaşmasına neden olmakta ve bu durum ekonomik büyümeyi azaltarak uzun dönemde gelir eşitsizliğinin artmasına sebep olmaktadır.

4.5. Asimetrik Nedensellik Analizi

Panel veri analizinde değişkenler arasında nedensellik ilişkisinin tespit edilebilmesi için "panel nedensellik" testlerinden yararlanılmaktadır. En az iki değişkenin aralarında tek yönlü ($x_t \rightarrow y_t$ ya da $y_t \rightarrow x_t$) veya karşılıklı ($x_t \rightleftarrows y_t$) ilişki içinde olma durumu olarak tanımlanabilen nedensellik kavramı tıpkı birim kök ve eşbütünleşme testlerinde olduğu gibi panelin homojen ya da heterojen olması durumuna göre iki grup altında incelenmektedir (Granger, 1969: 428-429). Panelin homojen olduğu durumlarda "homojen panel nedensellik" testleri, panelin heterojen olduğu durumlarda ise "heterojen panel nedensellik" testleri kullanılmaktadır.

İlgili literatürde, değişkenler arasındaki nedensellik ilişkisi araştırılırken kullanılan testler (Toda ve Yamamoto, 1995; Hacker ve Hatemi 2006; Hsiao, 2005), seriler arasındaki nedensellik ilişkisini ölçerken değişkenlerde meydana gelen negatif ve pozitif şokların nedenselliği farklı şekillerde etkileyebileceği varsayımını gözardı etmektedirler. Ancak ülkeler, bireyler, firmalar ve karar birimlerinin serilerdeki negatif ve pozitif şoklara gösterdikleri tepkiler farklılık arz etmektedir. Bundan dolayı çalışmada, değişkenlerdeki negatif ve pozitif şokların nedenselliği farklı etkileyebileceğini savunan asimetrik nedensellik testlerinden Hatemi-J (2012)'nin asimetrik nedensellik testi kullanılmıştır.

Asimetrik nedensellik testine ilişkin analiz sonuçları Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Hatemi-j (2012) Asimetrik Nedensellik Testi Sonuçları

Nedenselliğin Yönü	Panel Fisher	Bootstrap değeri	P	Karar
$lgdp_{it}^- \rightarrow lgini\_disp_{it}^-$	7.054	1.000		$lgdp_{it}^- \nrightarrow lgini\_disp_{it}^-$
$lgdp_{it}^+ \rightarrow lgini\_disp_{it}^+$	13.216	0.962		$lgdp_{it}^+ \nrightarrow lgini\_disp_{it}^+$
$lgini\_disp_{it}^- \rightarrow lgdp_{it}^-$	8.506	0.998		$lgini\_disp_{it}^- \nrightarrow lgdp_{it}^-$
$lgini\_disp_{it}^+ \rightarrow lgdp_{it}^+$	25.931	0.357		$lgini\_disp_{it}^+ \nrightarrow lgdp_{it}^+$
$lgdp_{it}^- \rightarrow lgini\_disp_{it}^+$	9.918	0.995		$lgdp_{it}^- \nrightarrow lgini\_disp_{it}^+$
$lgdp_{it}^+ \rightarrow lgini\_disp_{it}^-$	18.051	0.801		$lgdp_{it}^+ \nrightarrow lgini\_disp_{it}^-$
$lgini\_disp_{it}^- \rightarrow lgdp_{it}^+$	40.610	0.018**		$lgini\_disp_{it}^- \rightarrow lgdp_{it}^+$
$lgini\_disp_{it}^+ \rightarrow lgdp_{it}^-$	39.767	0.023**		$lgini\_disp_{it}^+ \rightarrow lgdp_{it}^-$
$lgdp_{it}^- \rightarrow labs\_red_{it}^-$	5.904	1.000		$lgdp_{it}^- \nrightarrow labs\_red_{it}^-$
$lgdp_{it}^+ \rightarrow labs\_red_{it}^+$	54.030	0.000***		$lgdp_{it}^+ \rightarrow labs\_red_{it}^+$
$labs\_red_{it}^- \rightarrow lgdp_{it}^-$	4.344	1.000		$labs\_red_{it}^- \nrightarrow lgdp_{it}^-$
$labs\_red_{it}^+ \rightarrow lgdp_{it}^+$	32.181	0.123		$labs\_red_{it}^+ \nrightarrow lgdp_{it}^+$
$lgdp_{it}^+ \rightarrow labs\_red_{it}^-$	9.754	0.995		$lgdp_{it}^+ \nrightarrow labs\_red_{it}^-$
$lgdp_{it}^- \rightarrow labs\_red_{it}^+$	30.657	0.164		$lgdp_{it}^- \nrightarrow labs\_red_{it}^+$
$labs\_red_{it}^- \rightarrow lgdp_{it}^+$	20.084	0.692		$labs\_red_{it}^- \nrightarrow lgdp_{it}^+$
$labs\_red_{it}^+ \rightarrow lgdp_{it}^-$	128.172	0.000***		$labs\_red_{it}^+ \rightarrow lgdp_{it}^-$
$lgini\_disp_{it}^- \rightarrow labs\_red_{it}^-$	2.923	1.000		$lgini\_disp_{it}^- \nrightarrow labs\_red_{it}^-$
$lgini\_disp_{it}^+ \rightarrow labs\_red_{it}^+$	15.559	0.903		$lgini\_disp_{it}^+ \nrightarrow labs\_red_{it}^+$
$labs\_red_{it}^- \rightarrow lgini\_disp_{it}^-$	1.763	1.000		$labs\_red_{it}^- \nrightarrow lgini\_disp_{it}^-$
$labs\_red_{it}^+ \rightarrow lgini\_disp_{it}^+$	93.425	0.000***		$labs\_red_{it}^+ \rightarrow lgini\_disp_{it}^+$
$labs\_red_{it}^+ \rightarrow lgini\_disp_{it}^-$	24.847	0.414		$labs\_red_{it}^+ \nrightarrow lgini\_disp_{it}^-$
$labs\_red_{it}^- \rightarrow lgini\_disp_{it}^+$	6.135	1.000		$labs\_red_{it}^- \nrightarrow lgini\_disp_{it}^+$
$lgini\_disp_{it}^+ \rightarrow labs\_red_{it}^-$	7.678	0.999		$lgini\_disp_{it}^+ \nrightarrow labs\_red_{it}^-$
$lgini\_disp_{it}^- \rightarrow labs\_red_{it}^+$	14.205	0.942		$lgini\_disp_{it}^- \nrightarrow labs\_red_{it}^+$

Not: %1 ve %5 düzeyinde istatistiksel olarak anlamlılığı sırasıyla *** ve ** göstermektedir. $\nrightarrow$ ilk değişkenden diğer değişkene doğru bir nedensellik ilişkisinin olmadığını ifade etmektedir. $\rightarrow$ ilk değişkenden diğerine bir nedensellik ilişkisinin olup olmadığını araştırdığımız ifade etmektedir. Bootstrap olasılık değeri 1000 döngülü dağılımdan elde edilmiştir.

Tablo 7'de kısa dönemde eşitsizliğin hata terimine gelen negatif bir şok %5 anlamlılık düzeyinde ekonomik büyümenin hata terimlerinde pozitif bir şoka, eşitsizliğin hata terimlerine gelen pozitif bir şok ise %5 anlamlılık düzeyinde ekonomik büyümenin hata terimlerinde negatif bir şoka neden olmaktadır. Bu durum uzun dönem analizde elde edilen sonucu desteklemektedir. Benzer şekilde ekonomik büyümenin hata terimlerine gelen pozitif bir şok %1 anlamlılık düzeyinde yeniden dağılımın hata terimlerinde pozitif bir şoka neden olurken,

yeniden dağılımın hata terimine gelen pozitif bir şok % 1 anlamlılık düzeyinde ekonomik büyümenin hata terimlerinde negatif bir şoka neden olmaktadır. Son olarak yeniden dağılımın hata terimine gelen pozitif bir şok %1 anlamlılık düzeyinde eşitsizliğin hata terimlerinde pozitif bir şoka neden olmaktadır.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada, seçilmiş OECD ülkelerinde ekonomik büyüme, eşitsizlik ve yeniden dağılım arasındaki ilişki yapısal kırılmalı panel eşbütünlük ve asimetrik nedensellik testleri yardımıyla incelenmiştir. Elde edilen analiz sonuçlarını şu şekilde özetlemek mümkündür:

Panel birim kök testleri sonuçlarına göre, ekonomik büyüme, yeniden dağılım ve eşitsizlik değişkenlerinin düzeyde birim kök içerdiği birinci farkında durağan olduğu görülmüştür. Dolayısıyla yapısal kırılmaların dikkate alındığı ya da alınmadığı durumlarda da söz konusu serilerde meydana gelen iktisadi şokların uzun süre devam etmediği fakat kalıcı değişimler meydana getirdiği sonuçlarına ulaşılmıştır. Seriler arasındaki eş bütünlük ilişkisi test edilmiş; ekonomik büyüme ile eşitsizlik ve yeniden dağılım arasında uzun dönemli bir ilişkinin olduğu sonucuna varılmıştır. Uzun dönem denge değerlerini oluşturan eşbütünlük katsayılarına göre; net eşitsizlikteki %1'lik artışın ekonomik büyümeyi %0.18 azalttığı, yeniden dağılımdaki %1'lik artışın ise ekonomik büyümeyi %0.34 arttırdığı sonucuna ulaşılmıştır. Elde edilen bulgular literatürdeki; Persson ve Tabellini (1994), Alesina ve Rodrik (1994), Barro (2000), Panizza (2002), Ostry vd. (2014), Peçe vd. (2016) ve Berg vd. (2018) çalışmaları ile uyumlu iken, Frank (2009), Thewissen (2014) ve Rubin ve Segal (2015) çalışmaları ile farklılık göstermektedir. Frank (2009) ve Thewissen (2014) dinamik panel veri analizi yöntemlerini kullandıkları çalışmalarında birim etkisini sabit etkiler tahmin yöntemi ile modele dahil etmiştir. Bu durum Panizza (2002) çalışmasında belirttiği gibi değişkenlerle ilişkili ölçümlenemeyen ve zaman göre değişen faktörler olması sebebiyle tutarsız sonuçlar verebilecektir. Rubin ve Segal (2015) GMM modelini kullanarak zaman serisinde yer alabilecek yapısal kırılmaların varlığını göz ardı etmiştir. Ayrıca söz konusu çalışmalar ile kontrol değişkenleri açısından farklılıklar bulunmakla birlikte elde edilen bulgulardaki farklılıkların temelinde tercih edilen analiz yöntemlerinin olduğu değerlendirilmektedir.

Çalışmada mevcut literatürden farklı olarak değişkenler arasındaki ilişki Hatemi-J asimetrik nedensellik testi ile irdelenmiştir. Ekonomik büyüme ve eşitsizlik arasındaki asimetrik nedensellik ilişkisi sonuçlarına göre; gelir eşitsizliğinde meydana gelen pozitif bir şok ekonomik büyümede negatif bir şoka neden olurken, negatif bir şok ekonomik büyümede pozitif bir şoka neden olmaktadır. Elde edilen sonuç uzun dönem ilişki ile tutarlıdır. Diğer taraftan kısa dönemde yeniden dağılımdaki pozitif bir şok ekonomik büyümeyi olumsuz etkilerken bu etki uzun dönemde pozitive dönmektedir. Bu durumun sebebi eşitsizliği azaltmak ve ekonomik büyümeyi artırmak için uygulanan yeniden dağılım politikalarında aşırıya kaçılmasıdır. Çünkü bu durum eşitsizliği pozitif etkilerken beraberinde ekonomik büyümeyi de kısa dönemde negatif etkilemektedir. Dolayısıyla kısa dönemde yeniden dağılım unsurlarında (özellikle vergilerde) aşırı pozitif bir artış kayıt dışı ekonomiyi tetiklemekte ve ekonomik büyümeyi azaltmaktadır. Bu durumun devam etmesi halinde ise, yani politika yapıcılar gelir uçurumlarını azaltabilmek için vergiler gibi yeniden dağılım unsurlarının kullanımına ağırlık verdiğçe ülkelerin ekonomik büyümelerini daha fazla oranda azaltacaktır. Kayıt dışı ekonominin azalması dolaylı ve dolaysız vergi yükünün birbirine yakınsamasına ve daha adil bir paylaşımaya yani gelir eşitsizliğinin azalmasına neden olacaktır.

Toplumda zengin ve fakir arasındaki uçurumun artması devletlerin yükünü artırmakta ve ekonomilerin daralmasına ve etkinliğinin azalmasına neden olmaktadır. Çünkü birçok çalışmanın da desteklediği gibi ekonomik büyümenin önündeki en büyük engel gelir eşitsizliğidir. Bu yüzden ülkeler istikrarlı bir ekonomik büyüme ve toplumsal refah düzeyi için ilk olarak gelir eşitsizliğini azaltmalıdır. Yeniden dağılım eşitsizliği azaltma konusunda tek yol olarak görülmemelidir. Bunun için de gelir eşitsizliğini azaltmaya paralel olarak üretim, istihdamı, tasarruf ve katma değeri yüksek sektörlerle desteği artırmalı, daha çok uzmanlaşılabilir konularda üretim/yatırım yapılmalı, beşeri sermayenin eğitime yoğunluk verilerek nitelikli istihdamın artırılması sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- AKDOĞAN, A. (2002). “Kamu Maliyesi”, Gazi Kitabevi, Ankara, s.436-437.
- AKALIN, G., ÖZBERK, R. İ., & ÇİFÇİ, İ. (2018). “Gelir Dağılımı ve Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişki: ARDL Sınır Testi Yaklaşımı”. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 20(4), 60-73.
- ALESINA, A., & PEROTTI, R. (1996). “Income distribution, political instability and investment”. *European Economic Review*, 40(6), 1203–28
- ALESINA, A., & RODRIK, D. (1994). “Distributive Politics and Economic Growth”. *The Quarterly Journal of Economics*, 109(2), 465-490.
- BARRO, R. J. (2000). “Inequality and growth in a panel of countries”. *Journal of Economic Growth*, Vol. 5(1), 5-32.
- BARRO, R. J. (2008). “Inequality and Growth Revisited”. *Asian Development Bank Working Papers*, No: 11.
- BENHABIB, J. (2003). “The Tradeoff Between Inequality and Growth”. *Annals of Economics and Finance*, Vol. 4, 329-345.
- BERG, A., J.D. OSTRY, C., TSANGARIDES G. & YAKHSHILIKOV Y. (2018). “Redistribution, Inequality, and Growth: New Evidence.” *Journal of Economic Growth*, 258-303.
- CASTELLO-CLIMENT, A. (2010). “Inequality and Growth in Advanced Economies: An Empirical Investigation”. *The Journal of Economic Inequality*.
- DE LA CROIX, D. & DOEPKE, M. (2003). “Inequality and growth: Why differential fertility matters.” *American Economic Review*, California Center for Population Research, Vol.93(4), 1091-1113.
- DİNLER, Z. (2014). “İktisada Giriş” Ekin Yayınları, 20. Baskı, Bursa, s.269-321.
- DPT, (2001). “Gelir Dağılımının İyileştirilmesi ve Yoksullukla Mücadele Alt Komisyon Raporu”, Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Yayın No. 2599, Ankara: 2001: 3.
- FELDSTEIN, M. (1998), “Income Inequality and Poverty”, NBER Working Paper, 6770.
- FORBES, K. J. (2000). “A Reassessment of the Relationship Between Inequality and Growth.”. *American economic review*, Vol (90), 869-887.

- FRANK, M.W. (2009). "Inequality and Growth in the United States: Evidence from a New State-Level Panel of Income Inequality Measures". *Economic Inquiry*, Vol (47), 1465-7295.
- GALOR, O., & MOAV, O. (2004). "From Physical to Human Capital Accumulation: Inequality and The Process of Development". *The Review of Economic Studies*, 71(4), 1001-1026.
- GALOR, O. & ZEIRA, J. (1993). "Income distribution and macroeconomics." *Review of Economic Studies*, 34-53.
- GÖKSU, S. & KILIÇ, R. (2020). "Gelir Dağılımındaki Eşitsizliğin Belirleyicilerine Yönelik Panel Nedensellik Analizi: OECD Ülkeleri Örneği". *Maliye Dergisi*, 178:82-97.
- GRANGER, C. W. J. (1969). "Investigating Causal Relations by Econometric Models and Cross-spectral Methods". *Econometrica*, Vol: 37 (3), 424-438
- HATEMI-J, A. (2012). "Asymmetric Causality Tests With An Application". *Empirical Economics*, 43(1): 447-456.
- HSIAO, C. (2005), "Why Panel Data?", Institute of Economic Policy Research University of Southern California, Working Paper, 05.33, pp. 1-17.
- KALDOR, N. (1957). "A Model of Economic Growth". *The Economic Journal*, 67(268), 591-624.
- KANBEROĞLU, Z. & OĞUZ A. (2016). *Afro-Avrasya Bölgesinde Gelir Dağılımı ve Sürdürülebilir Büyüme: Türkiye Örneği*, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 396-403.
- KUŞTEPELİ, Y. (2006). "Income inequality, growth and the enlargement of the European Union." *Emerging Markets Finance and Trade*, 42(6), 77-88.
- KUZNETS, S. (1955). "Economic Growth and Income Inequality." *The American Economic Review*, 45(1), 1-28.
- NAZLIOĞLU, Ş. (2010). "Makro İktisat Politikalarının Tarım Sektörü Üzerindeki Etkisi: Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Bir Karşılaştırma", Doktora Tezi. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- OSTRY, J.D., BERG, A., & TSANGARIDES, C. G. (2014). "Redistribution, inequality, and growth". *Revista de Economía Institucional*, 16(30), 53-81.
- PAGANO, P. (2004) "An Empirical Investigation of the Relationship between Inequality and Growth". Bank of Italy, Economic Research Department.
- PANIZZA, U. (2002). "Income Inequality and Economic Growth: Evidence from American Data", *Journal of Economic Growth* 7: 24-41.
- PARTRIDGE, M. D. (1997). "Is Inequality Harmful for Growth? Comment." *American Economic Review* 87: 1019-33.

- PEÇE, M. A., CEYHAN, M. S., & AKPOLAT, A. (2016). "Türkiye'de Gelir Dağılımının Ekonomik Büyümeye Etkisi Üzerine Ekonometrik Bir Analiz". *International Journal of Cultural and Social Studies*, Vol (2) , 2458-9381.
- PEROTTI, R. (1996). "Growth, Income Distribution, and Democracy: What the Data Say." *Journal of Economic Growth* 1.2: 149-187.
- PERSSON, T. & TABELLINI, G. (1994). "Is Inequality Harmful for Growth?". *The American Economic Review*, 84(3), 600-22.
- PIKETTY, T. (2013). "Yirmi Birinci Yüzyılda Kapital" Kültür Yayınları, 3. Baskı, İstanbul
- RUBIN, A. & SEGAL, D. (2015). "The Effects of Economic Growth on Income Inequality in the US". *Journal of Macroeconomics*, (45), 258-273.
- SOLOW, R. M. (1956). "A Contribution to The Theory of Economic Growth". *The Quarterly Journal of Economics*, 70(1), 65-94.
- SOLT, F. (2009). "Standardizing the World Income Inequality Database". *Social Science Quarterly*, Vol. 90(2), 231-42.
- TEYYARE, E. & SAYANER K. (2018). "Türkiye'de Gelir Eşitsizliğinin Maliye Politikası Araçları ve Kurumsal Faktörler Açısından Analizi ve Çözüm Önerileri", *Bingöl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 309-334.
- TINBERGEN, J. (1975). "Income Distribution: Analysis and Policies". Amsterdam: North-Holland Publishing Company.
- THEWISSEN, H. S. (2014). "Is it the Income Distribution or Redistribution that affects Growth?". Department of Economics Research Memorandum, Leiden University.
- TOPUZ, G. S. & YILDIRIM, K. (2017). "Gelir Eşitsizliğinin Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi." *Sosyal Bilimler Dergisi*, *Anadolu Üniversitesi*, Vol.17(3), 57-72.
- TODARO, M. P & SMITH, S. C. (2012). "Economic Development"11th Edition: Poverty, Inequality, and Development, s. 202-265.
- TUNCER, S. (1970), "Gelirin Yeniden Dağılımı" İktisadi Araştırmalar Vakfı Yayın No. 23.
- UYSAL, Y. (2007). "Gelir Dağılımı Türleri Arasındaki İlişkiler Perspektifinde Türkiye' de Gelir Dağılımının Düzenlenmesine Yönelik Öneriler", *Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Dergisi*, 9(2), 248-292.
- WESTERLUND, J., & EDGERTON, D., (2008) "A Simple Tests for Cointegration in Dependent Panels with Structural Break", *Oxford Bulletin of Economics and Statistics*,70(5) pp. 665-704.
- YOUNG, A. O. (2019). "Growth Impacts of Income Inequality: Empirical Evidence From Nigeria." Department of Economics, Mountain Top University, Ogun State, Nigeria, 3:226-237.